

deel a) Vervolgmeting hersenscanstudie in obsessieve-compulsieve stoornis;deel b) Frontostriatale en limbische hersencircuits in Tourette en OCD, een hersenscanstudie

Gepubliceerd: 11-08-2008 Laatste bijgewerkt: 16-11-2024

Doelen:1) bepaling stabiliteit/plasticity van de hersenkenmerken na behandeling/naturalistische follow-up2) bepaling van specificiteit t.o.v. een verwante stoornis, TouretteVragen:1) welke hersenkenmerken zijn het gevolg van de symptomen (en...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Beëindigd
Type aandoening	Bewegingsstoornissen (incl. parkinsonisme)
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON39420

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

deel a) Vervolgmeting hersenscanstudie in OCD;deel b) Hersenscanstudie in Tourette en OCD

Aandoening

- Bewegingsstoornissen (incl. parkinsonisme)
- Angststoornissen en -symptomen

Synoniemen aandoening

obsessieve-compulsieve stoornis, Tourette

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Vrije Universiteit Medisch Centrum

Overige ondersteuning: Ministerie van OC&W, NWO ZonMW veni subsidie, nog lopende onderzoeksaanvragen bij verschillende fondsen; zoals de hersenstichting en het Prinses Beatrix Fonds

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: glutamaat, MRI, OCD, responsinhibitie, Tourette

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

BOLD respons tijdens responsinhibitietask

Secundaire uitkomstmaten

- Glutamaat concentratie in dorsale ACC (MRS)
- Fractional Anisotropy (DTI)
- corticale dikte preSMA (T1 MRI)
- BOLD respon in rust

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

De obsessieve-compulsieve stoornis, ook wel dwangstoornis of OCD genoemd, is een veelvoorkomende en chronische neuropsychiatrische ziekte die gekenmerkt wordt door intrusieve gedachten (obsessies) en tijdrovende repetitieve rituele gedragingen (compulsies). Tourette is een bewegingstoornis, gepaard gaande met multiple motorische en vocale tics. OCD en Tourette komen vaak samen voor en vertonen neurobiologische overeenkomsten zoals blijkt uit resultaten van hersenscan- en genetisch onderzoek. OCD gaat enerzijds gepaard met verhoogde activiteit in de limbische en ventrale frontostriatale circuits in rust en in reactie op emotionele informatie en anderzijds met een verlaagde activiteit in het dorsale frontostriatale circuit gedurende de uitvoering van executieve functies. De hypothese is dat verminderde dorsale frontostriatale functie mede verantwoordelijk is voor verminderde top-down controle op de limbische response gedurende de verwerking van emotionele informatie.

Het initiele onderzoek (originele studie, zoals beschreven in protocol versie 2) had tot doel te onderzoeken wat de rol is van de verminderde top-down controle vanuit het dorsale frontostriatale gebieden gedurende emotieregulatie bij het ontstaan en onderhouden van de symptomen bij OCD. Dit onderzoek heeft belangrijke resultaten opgeleverd. Echter, 2 belangrijke vragen staan open: hoe is het beloop van deze hersenkenmerken over de tijd in relatie tot verandering in ziekte-ernst en hoe specifiek zijn de bevindingen t.o.v. de hersenkenmerken in aanverwante stoornissen? Bijkomende vraag is daarbij nog welke rol glutamaat als gedeelde factor speelt in de structurele en functionele hersenafwijkingen die kenmerkend zijn voor OCD en Tourette.

Doel van het onderzoek

Doelen:

- 1) bepaling stabiliteit/plasticity van de hersenkenmerken na behandeling/naturalistische follow-up
- 2) bepaling van specificiteit t.o.v. een verwante stoornis, Tourette

Vragen:

- 1) welke hersenkenmerken zijn het gevolg van de symptomen (en verdwijnen/normaliseren nadat de symptomen in reductie/remissie zijn gekomen) en welke symptomen zijn onafhankelijk van de ziekte-ernst (en verdwijnen na herstel)?
- 2) zijn de hersenkenmerken specifiek voor OCD of (deels) ook aanwezig bij een aanverwante stoornis, zoals Tourette?

Onderzoeksopzet

deel a)

Hermeting met gelimiteerd aantal metingen (beperkt protocol) na naturalistische follow-up in OCD patienten en controles

Onderdelen:

- psychiatrisch onderzoek en vragenlijsten
- MRI-scansessie (bestaande uit T1-weighted MRI, resting state fMRI, diffusion tensor imaging, magnetospectroscopy, fMRI during Stop Signal task)

deel b)

- inclusie van extra klinische controlegroep (Tourette patienten)

Onderdelen:

- psychiatrisch en neuropsychologisch onderzoek en vragenlijsten
- venapunctie voor DNA onderzoek
- MRI-scansessie (bestaande uit T1-weighted MRI, resting state fMRI, diffusion tensor imaging, magnetospectroscopy, fMRI during Stop Signal task)

Inschatting van belasting en risico

Het onderzoek kost qua tijd:

- 2 uur voor psychiatrisch onderzoek en vragenlijsten
- 1 uur voor MRI scansessie.

De helft van de proefpersonen (20 OCD patienten en 20 gezonde controles) hebben een uitgebreidere versie van het protocol al doorlopen en weten dus goed wat hen te wachten staat. De andere helft van de proefpersonen hebben niet eerder mee gedaan.

Met name het MRI onderzoek kan lastig of spannend zijn, mn. door de claustrofobische ruimte. Mensen met ernstige claustrofobie worden daarom uitgesloten voor deelname.

Op basis van jarenlange ervaring vinden de meeste mensen het leuk om mee te doen. Het kost tijd en energie, maar de begeleiding is goed en de terugkoppeling over de resultaten na afronding van het onderzoek wordt vaak als beloning ervaren. Patienten met OCD en Tourette leven ook met de gedachten dat gezien de genetische belasting er een groot belang is gediend met deelname.

Contactpersonen

Publiek

Vrije Universiteit Medisch Centrum

de Boelelaan 1117
Amsterdam 1081 HV
NL

Wetenschappelijk

Vrije Universiteit Medisch Centrum

de Boelelaan 1117
Amsterdam 1081 HV
NL

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Volwassenen (18-64 jaar)

65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

Obsessieve-compulsieve stoornis

Tourette

18-65 jaar

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

psychofarmaca

epilepsie

metaal in lichaam

zwangerschap

psychotische symptomen

ernstig somatische ziekten

ernstige claustrofobie

Onderzoeksopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle: Geen controle groep

Doel: Algemeen wetenschappelijk

Deelname

Nederland
Status: Beëindigd
(Verwachte) startdatum: 01-01-2009
Aantal proefpersonen: 80
Type: Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO
Datum: 11-08-2008
Soort: Eerste indiening
Toetsingscommissie: METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO
Datum: 04-09-2013
Soort: Amendement
Toetsingscommissie: METC Amsterdam UMC

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL23389.029.08